BUSINESS મિત્ર Plus

જ્યારે શેરબજારમાં ઘટાડો થાય ત્યારે આપણે કેમ ગભરાઈ જઈએ છીએ?

'રોકાણકારની મુખ્ય સમસ્યા અને તેનો સૌથી મોટો દુશ્મન પણ તે પોતે જ હોવાની શક્યતા છે.' બેન્જામિન ગ્રેહામ

આપણે પોતાને તાર્કિક રોકાણકાર માનીએ છીએ, જે ગણતરીપૂર્વક ચાલનારા, લાંબા ગાળાના અને શિસ્તબદ્ધ હોય છે. પરંતુ જે ક્ષણે નિફ્ટી કે સેન્સેક્સમાં મોટો ઘટાડો (લાલ રંગ) દેખાય છે, ત્યારે બધું બદલાઈ જાય છે. તમારા હૃદયના ધબકારા વધી જાય છે, હથેળીમાં પરસેવો વળે છે અને તેમાં Sell બટન ઇમરજન્સી એક્ઝિટ જેવું લાગવા માંડે છે. જો તમે ક્યારેય બજારના ઘટાડા દરમિયાન ચાલતી SIP બંધ કરવાની ઈચ્છા અનુભવી હોય, તો ચિંતા કરશો નહી, તમે એકલા નથી. આપણે કેમ ગભરાઈ જઈએ છીએ તેની પાછળનું રસપ્રદ મનોવિજ્ઞાન અને જ્યારે અન્ય લોકો ગભરાતા હોય ત્યારે કેવી રીતે શાંત રહેવું તે અહીં આપ્યું છે:

૧. નફાના આનંદ કરતાં નુકસાનની પીડા વધુ પ્રબળ લાગે છે

બિહેવિયરલ ઇકોનોમિક્સમાં, આને 'લોસ એવર્ઝન' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. અભ્યાસો દર્શાવે છે કે પૈસા ગુમાવવાની માનસિક પીડા એ સમાન રકમ મેળવવાના આનંદ કરતાં બમણી શક્તિશાળી હોય છે. જ્યારે તમારું પોર્ટફોલિયો ૧૦% ઘટે છે, ત્યારે તમારું મગજ તેને NAV માં કામચલાઉ ઘટાડો તરીકે જોતું નથી. તે શારીરિક જોખમ જેવી જ પ્રતિક્રિયા આપે છે. તમારા અર્ધજાગ્રત મન માટે, ઘટતું બજાર આર્થિક ફેરફાર જેવું ઓછું અને શિકારી દ્વારા પીછો કરવામાં આવતો હોય તેવું વધુ લાગે છે. આથી જ ઘણા રોકાણકારો

અભ્યાસો દર્શાવે છે કે પૈસા ગુમાવવાની માનસિક પીડા એ સમાન રકમ મેળવવાના આનંદ કરતાં બમણી શક્તિશાળી હોય છે, જો તમે ક્યારેય બજારના ઘટાડા દરમિયાન ચાલતી SIP બંધ કરવાની ઈચ્છા અનુભવી હોય, તો ચિંતા કરશો નહી, તમે એકલા નથી

તર્કને બદલે ભાવનાઓના વશમાં આવીને ખોટા સમયે બહાર નીકળી જાય છે.

૨. 'રિસેન્સી બાયસ'ની જાળ

મનુષ્ય તરીકે, આપણે તાજેતરની માહિતીને વધુ મહત્વ આપવા માટે ટેવાયેલા છીએ. જ્યારે બજારો મહિનાઓ સુધી વધતા રહે છે, ત્યારે આપણે અજેય અનુભવીએ છીએ. પરંતુ જે ક્ષણે ઘટાડો આવે છે, આપણું મગજ આપણને એવું માનવા માટે છેતરે છે કે આ ઘટાડો કાયમ ચાલુ રહેશે. આપણે ૧૦ વર્ષની વૃદ્ધિના માર્ગને ભૂલી જઈએ છીએ અને માત્ર છેલ્લા ૧૦ દિવસ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીએ છીએ. આ જ કારણ છે કે રોકાણકારો ઘણીવાર બજારના તળિયે વેચાણ કરે છે – બરાબર એ જ સમયે જ્યારે તેમણે વધુ ખરીદી કરવી જોઈએ.

'ટૂંકા ગાળામાં બજાર એ વોટિંગ મશીન (લોકપ્રિયતા માપવાનું સાધન) છે, પણ લાંબા ગાળામાં તે વેઈંગ મશીન (વજન માપવાનું સાધન) છે.' – બેન્જામિન ગ્રેહામ

૩. સોશિયલ પ્રૂફ (ટોળાશાહી માનસિકતા)

સદીઓ સુધી, અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવાનો આધાર સમૂહ સાથે રહેવા પર હતો. જો તમારી આસપાસના દરેક લોકો દોડતા હોય, તો તમે પણ જોખમ સાચું છે કે નહીં તે પૂછ્યા વગર દોડવા માંડો છો. આજે, તે સમૂહ એ વોટ્સએપ ફોરવર્ડ્સ, સમાચારની હેડલાઇન્સ અને રોજિંદી વાતચીતનું નવું સ્વરૂપ લીધું છે. જે ક્ષણે એવી ચર્ચા શરૂ થાય છે કે બજારની તેજી પૂરી થઈ ગઈ છે, ત્યારે સ્વાભાવિક રીતે જ નુકસાન કરીને પણ ટોળાની પાછળ સલામત જગ્યાએ જવાની વૃત્તિ જાગે છે. આવા અભિપ્રાયો અને અવાજો સતત મળતા રહેવાથી એવું લાગે છે કે કંઈક ગંભીર રીતે ખોટું થઈ રહ્યું છે – જ્યારે હકીકતમાં તે બજારનો એક સામાન્ય તબક્કો હોઈ શકે છે.

'જ્યારે બીજા લોકો લોભી હોય ત્યારે ડરતા રહો, અને જ્યારે બીજા ડરતા હોય ત્યારે લોભી બનો.' – વોરેન બફેટ

તમારા પોર્ટફોલિયોને ગભરાટ-મુક્ત કેવી રીતે બનાવવો

તમારા ડર પાછળનું શા માટે સમજવું એ અડધી જીત છે; બાકીની અડધી જીત તેને નિયંત્રિત કરવાની સિસ્ટમ હોવી તે છે. જ્યારે બજાર લાલ નિશાન બતાવે છે, ત્યારે તમારું પ્રાથમિક કામ બજારને હરાવવાનું નથી પરંતુ તમારા પોતાના વ્યવહારને મેનેજ કરવાનું છે. જ્યારે દુનિયાનો અંત આવી રહ્યો હોય તેવું લાગે ત્યારે તાર્કિક રહેવા માટેનો આ તમારો પ્લાન છે:

- દૂરનું વિચારીને તમારા રોકાણના હેતુ ને ફરી તપાસો: વેચવાનું બટન દબાવતા પહેલા પોતાને પૂછો: શું મેં જે કારણથી રોકાણ શરૂ કર્યું હતું તે બદલાઈ ગયું છે, કે માત્ર કિંમત બદલાઈ છે?. જો તમારો ઉદ્દેશ્ય નિવૃત્તિ હોય જે ૧૫ વર્ષ દૂર છે અથવા બાળકના શિક્ષણ માટે ૧૦ વર્ષનો સમય છે, તો ૧૦ દિવસનો બજારનો ઘટાડો એ લાંબી મુસાફરીમાં માત્ર એક નાનકડી લહેર સમાન છે.
- પસંદગીયુક્ત અજ્ઞાનતા કેળવો:

વેલ્થ ક્રિએશન

■ N J ઈન્ડિયા ઈન્વેસ્ટ પ્રા. લિ.

ઘટાડા દરમિયાન દરરોજ તમારું પોર્ટફોલિયો જોવું એ ઘા ને વારંવાર જોવા જેવું છે. તે માત્ર પીડા વધારે છે. વારંવાર મોનિટરિંગ કરવાથી તણાવપૂર્ણ નિર્ણયો લેવાય છે. જો અસ્થિરતા તમને ઊંઘવા ન દેતી હોય, તો એક અઠવાડિયા માટે એપ ડિલીટ કરી દો. તમારી સંપત્તિ શાંતિમાં વધે છે, બજારના અવાજમાં નહીં.

- હિંમતને ઓટોમેટ (સ્વચાલિત) કરો: આ SIP ની છુપી વિશેષતા છે. તે નિર્ણય લેવામાંથી ઈચ્છાશક્તિ ની જરૂરિયાતને દૂર કરે છે. દર મહિને આપોઆપ ખરીદી કરીને, આ સિસ્ટમ તમને કિંમતો ઓછી હોય ત્યારે વધુ યુનિટ્સ અને કિંમતો વધારે હોય ત્યારે ઓછા યુનિટ્સ ખરીદવા માટે મજબૂર કરે છે. તે બજારના ઘટાડાને તમારા ભવિષ્ય માટે ક્લિયરન્સ સેલ માં ફેરવી દે છે.
- ઘટાડાને નવી રીતે જુઓ - ડિસ્કાઉન્ટ તરીકે: રોકાણની દુનિયામાં, તક લાલ રંગ માં સજ્જ હોય છે અને ક્રેશ (ઘટાડા) જેવી દેખાય છે. જો તમારું ઇમરજન્સી ફંડ અકબંધ હોય અને તમારી આર્થિક સ્થિતિ પરવાનગી આપતી હોય, તો ઘટતું બજાર એ તમારી ખરીદીની સરેરાશ કિંમત ઘટાડવાનો શ્રેષ્ઠ સમય છે.
- યોગ્ય માર્ગદર્શન મેળવો: જ્યારે લાગણીઓ હાવી થઈ જાય છે, ત્યારે આપણે આપણો દ્રષ્ટિકોણ ગુમાવી દઈએ છીએ. મ્યુચ્યુઅલ ફંડ ડિસ્ટ્રિબ્યુટર તમારા ગભરાટ માટે સર્કિટ બ્રેકર તરીકે કામ કરે છે. તેઓ ઐતિહાસિક સંદર્ભ અને સંતુલિત દ્રષ્ટિકોણ પૂરો પાડે છે જેથી તમારી મૂડીનું કાયમી નુકસાન થતું અટકાવી શકાય.
- સ્વીકારો કે અસ્થિરતા સામાન્ય છે: અસ્થિરતા એ સિસ્ટમની ખામી નથી; તે તેની વિશેષતા છે. ઐતિહાસિક રીતે, દરેક મોટા બજાર ઘટાડા પછી રિકવરી આવી છે અને બજારે નવી ઊંચાઈ હાંસલ કરી છે. રોકાણ જાળવી રાખવાથી તમે તે રિકવરીનો ભાગ બની શકો છો.

નિષ્કર્ષ

બજારના ઘટાડા દરમિયાન ગભરાટ થવો સ્વાભાવિક છે પરંતુ તે ગભરાટમાં લીધેલા નિર્ણયો મોંઘા સાબિત થઈ શકે છે. બજાર બુદ્ધિની નહીં પણ ધીરજની કસોટી કરે છે. સફળ રોકાણકારો એ નથી જેઓ ડરને ટાળે છે, પરંતુ એ છે જેઓ ડરને તેમના નિર્ણયો પર હાવી થવા દેતા નથી. કારણ કે અંતે, બજારના સુધારા કામચલાઉ હોય છે પરંતુ ભાવનાત્મક નિર્ણયોની અસર કાયમી હોઈ શકે છે. અસ્થિરતા દરમિયાન શાંત રહેવું સહેલું નથી, પરંતુ લાંબા ગાળાની સંપત્તિ બનાવવા માટે તે સૌથી મહત્વપૂર્ણ પગલાંઓ પૈકીનું એક છે.

મ્યુચ્યુઅલ ફંડના રોકાણો બજારના જોખમોને આધીન છે, યોજના સંબંધિત તમામ દસ્તાવેજો કાળજીપૂર્વક વાંચો.

ઇરાન-અમેરિકા વચ્ચે ડીલ થશે તો બજારમાં તેજી, નહીંતર હજુય ગાબડાં પડશે

ઇરાન અને અમેરિકાની વચ્ચે ચાલી રહેલા યુદ્ધમાં રોજબરોજ નીત નવી ઘટનાઓ આવી રહી છે, પણ જે ઘટનાઓ જોવા મળી રહી છે તેને જોતાં એવું સ્પષ્ટ ચિત્ર ઉપસી રહ્યું છે કે, હવે યુદ્ધ વિરામ લંબાતું રહેશે, ફરીથી યુદ્ધ નહીં થાય. જે પરિસ્થિતિ વણસી રહી છે તે માત્રને માત્ર હોર્મુઝ સ્ટ્રેટ પુરતું સીમિત છે, તેનું સમાધાન આવી જશે તો આ યુદ્ધ પર પુર્ણવિરામ મુકાઇ જશે. જોકે, બીજા તબક્કાની વાટાઘાટોમાં અમેરિકા નમતું જોખી રહ્યા છે અને તેઓ વાટાઘાટો માટે તત્પર છે, તેની સામે ઈરાન અક્કડ વલણ અપનાવી રહ્યા હોવાનું દેખાઇ રહ્યું છે. એટલે કે અમેરિકા ઈરાન સામે ફાવી શક્યા નથી અને પોતાના ઘરઆંગણે જ વિરોધનો વંટોળ ઉભો થઇ ચુકયો છે. જેથી આ યુદ્ધનો વચલો માર્ગ અને અમેરિકા થોડાક અંશે પણ પોતાનો હાથ ઉપર રહે તેવા સમાધાન માટેના પ્રયાસો કરી રહ્યા છે.

બીજી તરફ, કંપનીઓના માર્ચ ક્વાર્ટર પરિણામોની મોસમ શરૂ થઇ ગઇ છે. ટીસીએસ, ઈન્ફોસીસ, રિલાયન્સ, એચડીએફસી બેન્ક, આઈસીઆઈસીઆઈ બેન્ક, એક્સીસ બેન્ક સહિતની કંપનીઓના પરિણામો આવી ગયા છે. જે અપેક્ષા મુજબના અથવા તો તેનાથી નબળા જોવા મળ્યા છે. જે દર્શાવે છે કે, મોટા ભાગની કંપનીઓના આ ક્વાર્ટરના પરિણામો નબળા રહેવાની સંભાવના છે. જે નબળા પરિણામોની અસર શેરબજારમાં જોવા મળશે અને વધઘટે સ્ટોક-સેક્ટર વાઇઝ ઘટતા જોવા મળશે. કેમ કે જીયો પોલીટીકલ ટેન્શનની આ અસર કોર્પોરેટ પર જોવા મળી રહી છે. રિલાયન્સના પરિણામો ઉપર નજર કરીએ તો ક્રુડ ઓઈલની આયાત મોંઘી બન્યાનું અને ડિઝલની નિકાસ પર ડ્યુટી વધારા અને પોલીમર્સ સિતના ભાવો પર અંકુશને લઇ કામગીરી પર નેગેટિવ અસર માર્ચ 2026ના અંતના રિઝલ્ટમાં સ્પષ્ટ જોવાઇ છે. એટલું જ

માર્કેટ વોચ

નહીં, જુન ક્વાર્ટરના પરિણામો ઉપર પણ આ અસર જોવા મળી શકે છે.

પાછલા દિવસોમાં વિદેશી રોકાણકારોની ધરખમ વચેવાલી બાદ કેટલાક દિવસો ખરીદી જોવાઇ પણ એ લાંબો સમય ટકી શકી નથી. ફરી આ ઇન્વેસ્ટરોનં મોટું સેલીંગ બજારને અકળાવી રહ્યું છે. જ્યારે એક આશ્ચર્ય એ પણ બજારમાં જોવાઇ રહ્યું છે કે, સેન્સેક્સ અને નિફ્ટીમાં ત્રણ દિવસ પડેલા મોટા ગાબડાં સામે સાઈડ માર્કેટ ખાસ રોકડાની ઘણી જાતોમાં તેજીનો વ્યાપક સળવળાટ જોવાયો છે. જાણે કે ફરી ઓપરેટરો, ખેલાડીઓ બજારમાં સક્રિય બની ગયા હોય અને લોકલ ફંડો પણ બજારમાં પાછા આવીને સારા શેરોમાં એક્યુમ્યુલેશન કરવા લાગ્યા હોય એમ તેજી જોવાઇ છે. જેથી અત્યારે બજારમાં ઈન્ડેક્સના કડાકા-ભડાકા જોઈને સારા શેરો વેચવાની ભૂલ કરવાને બદલે સારા શેરમાં હવે વેલ્યુબાઈંગની તક ઝડપીને આવનારા તેજીના દિવસોમાં સારા વળતરની અપેક્ષા રાખવી હિતાવહ રહેશે.

પશ્ચિમ બંગાળના પરિણામ સુધી બજાર ફંગોળાતું જોવા મળશે

પશ્ચિમ બંગાળ અને તામિલનાડુ વિધાનસભા ચુંટણીમાં વિક્રમી મતદાન થયું છે અને આ ચુંટણીના પરિણામો કઈ તરફ જાહેર થાય છે, તે વિક્રમી મતદાનથી પરિણામોમાં કોણ જીતે છે તે મહત્વનું છે. જો ભાજપનો વિજય થશે તો બજારમાં તેજીનો દોર જોવા મળી શકે છે કેમ કે વધુ એક રાજ્ય ભાજપ પાસે આવી જશે. અત્રે ઉલ્લેખનીય છે કે, ભાજપે પશ્ચિમ બંગાળમાં વિજય મેળવવા માટે એડીચોટીનું જોર લગાવી દીધું છે, જોકે મમતા બેનર્જીને હરાવવું લોઢાના ચણા જેવું છે, પણ આ વખતે બાજી બદલાય તો નવાઈ નહીં. જેની અસર શેરબજારમાં જોવા મળી શકે છે.

જોકે, આગામી સપ્તાહમાં હજુય જીયો પોલીટીકલ ટેન્શન અને વાટાઘાટો ઉપર બજાર નિર્ભર રહેશે. અમેરિકા અને ઈરાનની વાટાઘાટો સફળ રહેશે તો ભારતીય સહિત વૈશ્વિક બજારોમાં તેજી જોવા મળશે. જોકે, ભારતીય બજાર ક્રુડ ઓઈલના ભાવ પર નિર્ભર રહેશે. જો હોર્મુઝની ખાડી ચાલુ થઈ જશે અને સપ્લાય ચેઈન યોગ્ય થશે તો બજારને ટેકો મળશે. નહીંતર બજાર ઘટાડા તરફી આગળ વધશે.

યુવાનોમાં હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ પ્રત્યે ઉદાસીનતા

ભારતમાં 24થી 34 વર્ષની વય જૂથના યુવાનોમાં હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ પ્રત્યે ઉદાસીનતા વધતી જતી એક ગંભીર બાબત બની રહી છે. પ્રારંભિક તબક્કામાં ઘણા યુવાનો હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ પોલિસી ખરીદે છે, પરંતુ થોડા વર્ષોમાં જ પ્રીમિયમ ચૂકવવાનું બંધ કરી દેતા હોય છે, જેના કારણે પોલિસી લેપ્સ થઇ જાય છે. આ વલણ નાણાકીય અજાણતા અને ટૂંકાગાળાના વિચારસરણીનું પ્રતિબિંબ છે. એક અહેવાલ મુજબ, લગભગ 55 ટકા પોલિસીધારકો પોલિસી ખરીદ્યાના ત્રણ વર્ષમાં જ તેને રદ કરી દે છે. આ દર્શાવે છે કે યુવાનો ઇન્શ્યોરન્સ ખરીદે છે, પરંતુ લાંબા ગાળે તેની સાથે જોડાયેલા રહેતા નથી. આ પ્રકારની વૃત્તિ સૂચવે છે કે તેઓ જોખમ સુરક્ષા કરતાં તાત્કાલિક લાભને વધારે મહત્વ આપે છે. હકીકતમાં, હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સનો હેતુ આકસ્મિક આરોગ્ય ખર્ચ સામે સુરક્ષા આપવાનો છે, ન કે દર વર્ષે નફો આપવાનો.

નાણાકીય વર્ષ 2025માં હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ પ્રીમિયમમાં 9.12 ટકા વધારો થઈને 1.17 લાખ કરોડ રૂપિયા થયું, છતાં વીમાધારકોની સંખ્યામાં માત્ર 1.36 ટકાનો વધારો થયો. આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે બજારમાં વૃદ્ધિ હોવા છતાં, લોકોનો વિશ્વાસ અથવા સતત જોડાણ ઓછું છે. ખાસ કરીને ચિંતાજનક વાત એ છે કે ઘણા લોકો એક કંપનીમાંથી બીજી કંપનીમાં જતાં નથી, પરંતુ સંપૂર્ણપણે હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ છોડે છે.

પોલિસી છોડવાનું સૌથી મોટું કારણ પ્રીમિયમ ચૂકવવામાં અસમર્થતા છે. લગભગ 46 ટકા લોકોએ આ કારણ દર્શાવ્યું છે. આજના યુવાનો

પ્રારંભિક તબક્કામાં યુવાનો હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ પોલિસી ખરીદે છે, પણ થોડા વર્ષોમાં જ પ્રીમિયમ ચૂકવવાનું બંધ કરી દેતા હોય છે, લગભગ 55 ટકા પોલિસીધારકો પોલિસી ખરીદ્યાના ત્રણ વર્ષમાં જ તેને રદ કરી દે છે

પર લોનનું ભારે દબાણ છે. પર્સનલ લોન, હોમ લોન અને અન્ય નાણાકીય જવાબદારીઓના કારણે તેઓ નિયમિત પ્રીમિયમ ભરવામાં નિષ્ફળ રહે છે. 66 ટકા લોકો જે પોલિસી બંધ કરે છે, તે લોનના બોજ હેઠળ હોય છે.

બીજું મહત્વનું કારણ છે, કોઇ લાભ મળતો નથી. એવી માન્યતા. સામાન્ય રીતે લોકો દર વર્ષે 20000થી 25000 રૂપિયા પ્રીમિયમ ચૂકવે છે, પરંતુ ઘણા વર્ષો સુધી કોઇ ક્લેમ નથી કરતાં. જેના કારણે તેમને લાગે છે કે પૈસા બગડી રહ્યા છે. હકીકતમાં, ઇન્શ્યોરન્સનો અર્થ એ નથી કે દર વર્ષે ઉપયોગ થવો જોઇએ, પરંતુ જ્યારે જરૂર પડે ત્યારે મોટી આર્થિક સહાય મળે એ છે.

લગભગ 34 ટકા યુવાનો માને છે કે તેઓ અને તેમનો પરિવાર સ્વસ્થ છે, એટલે ઇન્શ્યોરન્સની જરૂર નથી. આ વિચાર ખૂબ જ જોખમી છે, કારણ કે આરોગ્ય સંબંધિત સમસ્યાઓ અચાનક આવી શકે છે અને ખર્ચ ખૂબ મોટો હોઇ શકે છે. ઉપરાંત, 31 ટકા લોકો એવા પ્રોડક્ટમાં રોકાણ કરવા માગે છે જે તેમને સીધો નફો આપે, જેમ કે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ અથવા શેરબજાર.

કેટલાક યુવાનો પ્રોડક્ટથી અસંતોષિત હોય છે અથવા પોલિસીની શરતોને સારી રીતે સમજતા નથી. માહિતીના અભાવને કારણે તેઓ ખોટા નિર્ણય લે છે. છતાં, એક રસપ્રદ બાબત એ છે કે ટાયર-3 શહેરોમાં લોકો હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ પ્રત્યે વધુ રસ દાખવે છે, જે જાગૃતિના વધતા સ્તરને દર્શાવે છે. આ સમસ્યાનો ઉકેલ જાગૃતિ અને યોગ્ય માર્ગદર્શન છે. યુવાનોને સમજાવવું જરૂરી છે કે

કરન્ટ-ટોપિક

હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સ એક સુરક્ષા કવચ છે, રોકાણ સાધન નથી. ઉપરાંત, લવચીક પ્રીમિયમ વિકલ્પો, વધુ પારદર્શક પોલિસી અને સરળ ક્લેમ પ્રક્રિયા દ્વારા કંપનીઓ યુવાનોનો વિશ્વાસ જીતી શકે છે. આ રીતે, જો યોગ્ય જ્ઞાન અને લાંબા ગાળાનો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવામાં આવે, તો યુવાનો હેલ્થ ઇન્શ્યોરન્સને એક જરૂરી નાણાકીય સાધન તરીકે સ્વીકારી શકે છે અને ભવિષ્યને વધુ સુરક્ષિત બનાવી શકે છે.

ભારતની સીફૂડ નિકાસ 72,000 કરોડને વટાવી ગઈ

ભારત સરકારે મત્સ્યઉદ્યોગ અને જળચરઉછેરને મજબૂત બનાવવા, મૂલ્ય શૃંખલાઓનું આધુનિકીકરણ કરવા અને સીફૂડ નિકાસને વિસ્તૃત કરવાના હેતુથી શ્રેણીબદ્ધ લક્ષ્યાંકિત પગલાં શરૂ કર્યા છે.

મત્સ્યઉદ્યોગ ક્ષેત્રને મજબૂત બનાવવા અને સીફૂડ નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે, કેન્દ્રીય મંત્રી , મત્સ્યઉદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરી મંત્રાલય (MoFAH&D) અને પંચાયતી રાજ મંત્રાલય (MoPR) ના નેતૃત્વ હેઠળ , મત્સ્યઉદ્યોગ વિભાગે અનેક કેન્દ્રિત પહેલો હાથ ધરી છે. આમાં 39 દેશોના રાજદ્વારીઓ અને ADB, AFD, FAO, JICA અને BOBP-IGO સહિત મુખ્ય આંતરરાષ્ટ્રીય સંગઠનોની ભાગીદારી સાથે સીફૂડ નિકાસ પર એક રાઉન્ડ ટેબલ કોન્ફરન્સનો સમાવેશ થાય છે , જેમાં નિકાસ, મૂલ્ય સંવર્ધન, ટકાઉપણું, ટેકનોલોજી ટ્રાન્સફર અને સુશોભન માછીમારી અને સીવીડ જેવા ઉભરતા ક્ષેત્રો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવશે, મત્સ્યઉદ્યોગ અને સંલગ્ન પ્રવૃત્તિઓમાં ખાનગી ક્ષેત્રની રુચિ પેદા કરવા માટે આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓ અને લક્ષદ્વીપમાં રોકાણકારોની મીટ અને નવી દિલ્હીમાં યોજાયેલી સીફૂડ નિકાસકારો મીટ 2026 , જે દરિયાઇ નિકાસ ઇકોસિસ્ટમને મજબૂત બનાવવા, મૂલ્ય સંવર્ધન વધારવા અને વૈશ્વિક બજાર પહોંચને વિસ્તૃત કરવા પર કેન્દ્રિત હતી. આ ઉપરાંત, નિકાસ વલણો, બજારની સ્થિતિ અને નિકાસકારો, રાજ્ય સરકારો અને અન્ય હિસ્સેદારો સાથે જોડાણ દ્વારા બજાર વૈવિધ્યકરણ અને નિકાસ વિસ્તરણને ટેકો આપવા માટે સંકલિત પગલાં લેવામાં આવ્યા છે. EU, UK, ચીન, રશિયા અને બ્રાઝિલ સહિત મુખ્ય વૈશ્વિક બજારોમાં 211 નવી નિકાસ સંસ્થાઓની મંજૂરી સાથે બજાર એક્સેસનો વિસ્તાર થયો છે . કેન્દ્રિત રાજદ્વારી અને વેપાર પહોંચથી વૈકલ્પિક બજારોમાં પ્રવેશને ટેકો મળ્યો છે. સમાંતર રીતે, યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ તરફથી મરીન મેમલ પ્રોટેક્શન એક્ટ (MMPA) તુલનાત્મકતા મંજૂરી , ઝીંગા ટ્રોલ્સમાં ટર્ટલ એક્સક્લુડર ડિવાઇસીસ (TEDs) નો ફરજિયાત ઉપયોગ , એન્ટિબાયોટિક્સ અને અવશેષો પર વધુ નિયંત્રણો, 2025 માં રાષ્ટ્રીય ટ્રેસેબિલિટી ફ્રેમવર્કની શરૂઆત અને ટકાઉ અને નિકાસ-લક્ષી માછીમારીને ટેકો આપવા માટે EEZ નિયમો, 2025 ની સૂચના દ્વારા નિયમનકારી અને પાલન માળખાને મજબૂત બનાવવામાં આવ્યા છે.

ચાલુ પ્રયાસોના પરિણામે, નાણાકીય વર્ષ 2025-26 માં ભારતની સીફૂડ નિકાસ વધીને ₹72,325.82 કરોડ (US$ 8.28 બિલિયન) નો રેકોર્ડ થયો, જેનું પ્રમાણ MPEDA દ્વારા જારી કરાયેલા કામચલાઉ ડેટા અનુસાર, 19.32 લાખ મેટ્રિક ટન સુધી પહોંચ્યું.

ફ્રોઝન ઝીંગા મુખ્ય વૃદ્ધિ ચાલક રહ્યું, જેણે 47,973.13 કરોડ (US$ 5.51 બિલિયન)નું યોગદાન આપ્યું, જે કુલ નિકાસ કમાણીના બે તૃતીયાંશથી વધુ હિસ્સો ધરાવે છે. ઝીંગાના શિપમેન્ટમાં વોલ્યુમમાં 4.6% અને મૂલ્યમાં 6.35%નો વધારો થયો, જેનાથી ભારતના દરિયાઈ ઉત્પાદનો નિકાસ બાસ્કેટમાં તેનું વર્ચસ્વ મજબૂત બન્યું.

દેશમાંથી દરિયાઈ ઉત્પાદનોની નિકાસના ઈતિહાસમાં સર્વોચ્ચ સ્તરે પહોંચી; ફ્રોઝન ઝીંગા નિકાસમાં મોખરે,યુએસએ અને ચીન ટોચના આયાતકારો રહ્યા

યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સે સૌથી મોટા નિકાસ સ્થળ તરીકે પોતાનું સ્થાન જાળવી રાખ્યું, કુલ આયાત US$2.32 બિલિયન હતી. જોકે, યુએસમાં શિપમેન્ટમાં વોલ્યુમમાં 19.8% અને મૂલ્યમાં 14.5%નો ઘટાડો થયો, જે મુખ્યત્વે પારસ્પરિક ટેરિફની અસરને પ્રતિબિંબિત કરે છે.

આ ઘટાડો ચીન, યુરોપિયન યુનિયન અને દક્ષિણપૂર્વ એશિયાઈ દેશો જેવા વૈકલ્પિક બજારોમાં મજબૂત વૃદ્ધિ દ્વારા સરભર કરવામાં આવ્યો હતો. બીજા ક્રમના સૌથી મોટા ગંતવ્ય ચીનમાં નિકાસ મૂલ્યમાં 22.7% અને વોલ્યુમમાં 20.1% વધી હતી. યુરોપિયન યુનિયને મજબૂત લાભ નોંધાવ્યો હતો, જેમાં નિકાસ મૂલ્યમાં 37.9% અને વોલ્યુમમાં 35.2% વધી

બિઝનેસ વ્યૂ

હતી. દક્ષિણપૂર્વ એશિયામાં પણ નોંધપાત્ર વિસ્તરણ નોંધાયું હતું, જેમાં મૂલ્ય અને વોલ્યુમમાં અનુક્રમે 36.1% અને 28.2% થી વધુ વૃદ્ધિ થઈ હતી. નાણાકીય વર્ષના અંતમાં આ ક્ષેત્રમાં ઉથલપાથલને કારણે જાપાનમાં નિકાસ મૂલ્યમાં 6.55% વધી હતી, જ્યારે પશ્ચિમ એશિયામાં નિકાસમાં 0.55% નો નજીવો ઘટાડો જોવા મળ્યો હતો. પરંપરાગત બજારોમાં વેપારના અવરોધો વચ્ચે, ઘણા વ્યક્તિગત બજારોએ મજબૂત બે-અંકી વૃદ્ધિ નોંધાવી, જે વૈવિધ્યકરણ તરફના સ્પષ્ટ પરિવર્તનને દર્શાવે છે.

ઉત્પાદન બાજુએ, સ્થિર માછલી, સ્ક્વિડ, કટલફિશ, સૂકા ઉત્પાદનો અને જીવંત ઉત્પાદનોની નિકાસમાં સકારાત્મક ગતિ જોવા મળી, જ્યારે ઠંડા ઉત્પાદનોમાં ઘટાડો થયો. સુરીમી, ફિશમીલ અને માછલીના તેલની નિકાસમાં સુધારો જોવા મળ્યો.

લોજિસ્ટિક્સની દ્રષ્ટિએ, ટોચના પાંચ બંદરો - વિઝાગ, જેએનપીટી, કોચી, કોલકાતા અને ચેન્નાઈ - કુલ નિકાસ મૂલ્યના લગભગ 64% હિસ્સો ધરાવે છે, જે ભારતની સીફૂડ નિકાસ પુરવઠા શૃંખલામાં તેમના સતત મહત્વને દર્શાવે છે.

ભારતનો મત્સ્યઉદ્યોગ ક્ષેત્ર ખાદ્ય સુરક્ષા, રોજગાર, નિકાસ કમાણી અને ટકાઉ આજીવિકામાં મુખ્ય ફાળો આપનાર તરીકે ઉભરી આવ્યો છે, જેને 2015 થી ભારત સરકાર દ્વારા રેકોર્ડ ₹39,272 કરોડના રોકાણ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. આ ક્ષેત્ર પ્રાથમિક સ્તરે લગભગ 30 મિલિયન માછીમારો અને મત્સ્યઉદ્યોગ ખેડૂતોને ટેકો આપે છે અને મૂલ્ય શૃંખલામાં લગભગ બમણા છે. વૈશ્વિક સ્તરે બીજા ક્રમે આવેલો ભારત, વૈશ્વિક મત્સ્યઉદ્યોગ ઉત્પાદનમાં લગભગ 8% હિસ્સો ધરાવે છે. એક સમયે મોટાભાગે પરંપરાગત, મત્સ્યઉદ્યોગ છેલ્લા દાયકામાં વ્યાપારી રીતે મહત્વપૂર્ણ ક્ષેત્રમાં વિકસિત થયો છે, જ્યારે નાના પાયે માછીમારો માટે સમાવિષ્ટ વૃદ્ધિ સુનિશ્ચિત કરે છે. આ પરિવર્તન ઉત્પાદન વૃદ્ધિમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે, જેમાં માછલીનું ઉત્પાદન 2019-20 માં 141.64 લાખ ટનથી વધીને 2024-25 માં 197.75 લાખ ટન થયું છે, જે સરેરાશ વાર્ષિક વૃદ્ધિ લગભગ 7% નોંધે છે.

ભારતની સીફૂડ નિકાસમાં મજબૂત અને સતત વૃદ્ધિ નોંધાઈ છે, જે છેલ્લા ૧૧ વર્ષમાં સરેરાશ વાર્ષિક ૭% ના દરે વિસ્તરી રહી છે. આ સમયગાળા દરમિયાન દરિયાઈ ઉત્પાદનોની નિકાસ બમણી કરતાં વધુ થઈ છે, જે ૨૦૧૩-૧૪માં ₹૩૦,૨૧૩ કરોડથી વધીને ૨૦૨૪-૨૫માં ₹૬૨,૪૦૮ કરોડ થઈ છે, જે મુખ્યત્વે ₹૪૩,૩૩૪ કરોડના મૂલ્યના ઝીંગા નિકાસ દ્વારા પ્રેરિત છે.

ભારતની સીફૂડ નિકાસ વિશાળ અને વૈવિધ્યસભર બાસ્કેટમાં ફેલાયેલી છે, જેમાં લગભગ 130 વૈશ્વિક બજારોમાં 350 થી વધુ જાતોના ઉત્પાદનો મોકલવામાં આવે છે. યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ સૌથી મોટું સ્થળ રહ્યું છે, જે 2024-25 માં કુલ નિકાસ મૂલ્યના 36.42% હિસ્સો ધરાવે છે, ત્યારબાદ ચીન, યુરોપિયન યુનિયન, દક્ષિણપૂર્વ એશિયા, જાપાન અને મધ્ય પૂર્વનો ક્રમ આવે છે, જ્યારે અન્ય બજારો મળીને લગભગ 9% હિસ્સો ધરાવે છે. નિકાસ મિશ્રણમાં ફ્રોઝન ઝીંગાનું પ્રભુત્વ રહે છે, જે ભારતનું મુખ્ય સીફૂડ ઉત્પાદન છે, ત્યારબાદ ફ્રોઝન માછલી, સ્ક્વિડ, સૂકા વસ્તુઓ, ફ્રોઝન કટલફિશ, સુરીમી આધારિત ઉત્પાદનો અને જીવંત અને ઠંડુ સીફૂડ આવે છે, જે મજબૂત વૈશ્વિક માંગ અને ઉત્પાદન વૈવિધ્યકરણ બંનેને પ્રતિબિંબિત કરે છે. સીફૂડ નિકાસ બાસ્કેટમાં મૂલ્યવર્ધિત ઉત્પાદનોનો હિસ્સો 2.5% થી વધીને 11% થયો છે, જે નિકાસ મૂલ્યમાં USD 742 મિલિયન છે.સમાંતર રીતે, સરકાર ટુના, સીબાસ , કોબિયા, પોમ્પાનો, મડ કરચલો, GIFT તિલાપિયા, ગ્રુપર, ટાઇગર ઝીંગા (પી. મોનોડોન), સ્કેમ્પી અને સીવીડ જેવી ઉચ્ચ-મૂલ્યની પ્રજાતિઓ પર કેન્દ્રિત વૈવિધ્યસભર જળચરઉછેરને પ્રોત્સાહન આપી રહી છે , જેનો ઉદ્દેશ્ય ભારતના ઉત્પાદન પોર્ટફોલિયોને વિસ્તૃત કરવાનો અને પ્રીમિયમ આંતરરાષ્ટ્રીય બજારોમાં પ્રવેશ સુધારવાનો છે.